

Stedsidentitet

Stedsidentitet er et notorisk ullent begrep, som er vidt åpent for tolkning. Ikke desto mindre er tilknytningen til steder et sentralt aspekt ved det å være menneske. Steder spiller en avgjørende rolle i hvilke inn- og utgrupper vi plasserer oss i. Der vi bor, de stedene vi velger å oppsøke på fritiden, og ikke minst de stedene vi unngår, definerer oss.

En tilnærming til begrepet er å se det som en toveis prosess, der sansning er en forutsetning for at mennesker oppnår identifisering med steder. Gjennom en toveis prosess av projeksjon av erfaringer og kognitive vurderinger rettet mot bygde omgivelser og vekselvis introjeksjon av de samme erfaringer og vurderinger, oppstår stedsidentifisering.

Mange har prøvd seg på å planlegge for stedsidentitet. Veldig ofte går det galt. Et åpenbart eksempel på top down-strategi som får innbyggere til å rive seg i håret, er regionreformen. Det er et tydelig tegn på at en rasjonell og statsvitenskapelig tilnærming er utilstrekkelig når man tar politiske avgjørelser som gjør at folk opplever at de mister eierskap til stedene sine.

Sommeren 2005 reiste moren min og jeg med buss fra Lahti i Finland til en del av Karelen som tidligere tilhørte Finland, men som ble tatt av Sovjetunionen under andre verdenskrig, og som i dag tilhører Russland. Vi reiste i seks turistbusser fulle av finner med tilknytning til tettstedet Rautu, som ligger drøyt sju mil nord for St. Petersburg. De eldste var født der og hadde flyktet som barn da krigen startet i 1939. Min mor er en av disse. Det var hun som foreslo at vi tok denne turen sammen, så jeg kunne se hennes fødested, som jeg har hørt historier om, med egne øyne.

De fleste materielle tegn til en finsk identitet var visket vekk. Mange karelere brente husene sine da landet ble angrepet. Videre ble sentrum av Rautu revet av sovjetiske myndigheter etter krigen, for at ikke det skulle være igjen minnesmerker, ble vi fortalt. Til og med kirkegården ble tilintetgjort. Det var én eneste gjenstand igjen fra gamle dager, en svær steinhelle i det som hadde vært kirke-trappa, og den ble sett på med andakt. Moren min ba meg vaske ansiktet i innsjøen der hun selv ble vasket som liten. Finsk melankoli slo ut i full blomst på denne turen. Barske menn brøt ut i krampegråt, oppløst i lengsel tilbake til et sted de aldri har bodd, men bare hørt om.

Folk spurte meg, en norsk statsborger fra Oslo som ikke snakker finsk, om hvor jeg kom fra. Altså hvor i Rautu jeg kom fra. Jo, det skal jeg fortelle deg. Jeg kommer fra den lille plassen Leininkylä, sa jeg, og følte meg mer karelsk enn noensinne.

Stedsidentitet er omskiftelig, sosialt, historisk og individuelt. For eksempel har det karelske neset en ganske annen betydning for russerne som bor der i dag enn det har for nostalgiske finner. Stedet heter ikke Rautu lenger, men Sosnovo.

Ikke alt kan veies og måles, men vi vet at det finnes likevel. Skjønnlitteraturen, fiksjonen, det oppdiktete kan nå lag av sannhet og erkjennelse som er utilgjengelige for forskningen og sakprosaen. Mennesker er drømmere, og det faktuelle er ikke alltid tilstrekkelig til å beskrive virkeligheten. Man må være myk i klypa når man snakker om stedsidentitet. Denne utgaven av Plan er et forsøk på det.

Ivar Winther, redaktør

Plan er et uavhengig fagtidsskrift som tar opp aktuelle emner innenfor planfag som arkitektur, ingeniørkunst, samfunnsvitenskap og økonomi, og er et tverrfaglig og tverrpolitisk møtested for informasjon, formidling og debatt om samfunnsplanlegging.

Redaktør

Ivar Winther
ivarwinther@plantidsskrift.no
(+47) 415 64 802
Solveien 101C, NO-1162 Oslo

Redaksjonsråd

Hans Henrik Bull, Kenneth Dahlgren,
Gro Sandkjær Hanssen, Vigdis Espnes Landheim,
Erik Sveistrup, Karin van Wijngaarden

Rettigheter

Artikler gjengitt i tidsskriftet reguleres av bestemmelser i avtale om normalkontrakt for utgivelse av litterære verk i tidsskrift av 10. november 2010 mellom Den norske forleggerforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Avtalen i sin helhet kan leses på www.nffo.no. Alt innhold i tidsskriftet vil bli lagret og gjort tilgjengelig på Universitetsforlagets database og i forlagets bestillingssystem for elektronisk distribusjon, Idunn.

Abonnement

Institusjoner og privatpersoner kan kjøpe papirabonnement og elektronisk tilgang til Plan på www.idunn.no/plan. Samme sted finner du oppdatert informasjon om priser og produkter. Adresseendring og andre spørsmål rettes til Universitetsforlagets kundeservice, journals@universitetsforlaget.no eller (+47) 24 14 75 00.

Løssalg

Enkeltutgaver og enkeltartikler kan kjøpes digitalt. Finn ønsket utgave eller artikkel på www.idunn.no/plan og velg «kjøp digital utgave». Løssalg av papirutgave kun ved forhåndsbestilling, kontakt kundeservice.

Annonser i Plan?

For bestilling og priser, kontakt jelena.doublinskaia@universitetsforlaget.no

Design: KORD AS
Layout: Bøk Oslo AS
Trykk: 07 Media AS
Omslag: Elin Gabrielsen

Plan eies av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og utgis av Universitetsforlaget AS. Tidsskriftet er medlem av Fagpressen og Norsk Tidsskriftforening.

ISSN print: 0805-083X/ISSN online: 1504-3045

 Fagpressen

© Universitetsforlaget 2019